

MODALITĂȚI PRIN CARE A FOST ASIGURAT DREPTUL ȘI ACCESUL LA EDUCAȚIE ÎN TIMPUL CRIZELOR GENERATE DE PANDEMIE ȘI RĂZBOI

Ps. Asist.univ.dr. Emanuel DOBRIN

Institutul Teologic „Timotheus”, București

Mail: edobrin75@gmail.com

ABSTRACT: *Ways in Which the Right and Access to Education was Ensured During the Crises Generated by the Pandemic and War.*

Nothing can shape the human being like education does, which is why the entire educational process must be thought out and implemented in the formative system of man from the beginning of life. Adolescence is a time when behavioral skills are formed, conceptions about one's own existence and decisions are made that will influence the future. At this point education must be taken seriously and must be fully assumed, any intellectual or other educational effort being fully justified. The crises that humanity is going through, regardless of their magnitude, should not be obstacles to the access of adolescents to education.

Keywords: *education, crise, teenagers, access, shaping, right.*

Introducere

Orice discuție referitoare la educație¹ comportă, atât aspecte contradictorii, cât și conexiuni pozitive. Dacă dialogul se desfășoară pe fundalul crizelor sociale la care se adaugă frământările existențiale specifice omului, e clar că discuția pare indefinită de la început iar găsirea soluțiilor pentru aplicarea unui tipar educațional pare limitată. Astfel, indiferent de crizele traversate, fiecare societate trebuie să găsească tipare de educație prin care omul poate fi modelat și care odată aplicate pot garanta, într-o anumită măsură, evi-

---

1 Ioan-Gheorghe Rotaru, "Valences of Education", în *Proceedings of the 24th International RAIS Conference on Social Sciences and Humanities*, August 15-16, 2021, Princeton, NJ, United States of America, pp. 190-196.

tarea falimentele educaționale și sociale. Este adevărat că educația diferă, atât în funcție de societate, cât și în cadrul aceleiași societăți, în funcție de diferitele grupuri sociale. Cu alte cuvinte, așa cum spune Durkheim, „fiecare societate își face un anumit ideal despre om, despre ceea ce trebuie să fie el, atât din punct de vedere intelectual, cât și fizic și moral; acest ideal este, într-o oarecare măsură, același pentru toți cetățenii, dar de la un punct oarecare el se diferențiază după mediile particulare pe care orice societate le cuprinde în sânul ei.”²

Dreptul și accesul la educație ar trebui garantate indiferent de situația politică, socială sau de altă natură. Pentru a celebra și recunoaște rolul educației pentru pacea și dezvoltarea omenirii, în anul 2018, ONU a declarat ziua de 24 ianuarie drept Ziua Internațională a Educației, cu scopul de a promova o educație incluzivă, echitabilă și de calitate pentru toți. Înclinația spre educație și învățare pare scrisă în codul genetic al omului, acesta neputând trăi în mod civilizată fără educație și învățare. Însă, întregul proces trebuie să aibă o formă ordonată, structurată care să îi permită omului o dezvoltare logică. Pentru copii și pentru adolescenții supuși procesului educațional acest drept este absolut necesar, necesitate recunoscută și prin anumite cadre legislative reglementate, atât la nivel internațional, cât și la nivel național al fiecărei țări, care fac educația școlară obligatorie pentru o perioadă de timp. De exemplu, România:

Modificările aduse Legii Educației Naționale nr. 1/2011 (art. 16 alin. 1) prevăd că învățământul general obligatoriu va fi extins, treptat, la 16 clase până în anul 2030. Va include atât educația preuniversitară completă, cât și educația timpurie, care va începe cu grupa mică de grădiniță, conform raportului România Educată. Învățământul general obligatoriu cuprinde învățământul primar, învățământul gimnazial și primii 2 ani ai învățământului secundar superior. Învățământul secundar superior și grupa mare din învățământul preșcolar au devenit obligatorii de anul trecut.³

Detaliind aceste aspecte, în viitor, în România, ciclul primar se va termina în clasa a V-a, ciclul gimnazial va cuprinde clasele VI – IX iar

---

2 Emile Durkheim, *Educație și sociologie*, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1980, p. 38.

3 <https://www.edupedu.ro/invatamantul-general-obligatoriu-va-fi-extins-treptat-la-16-clase-pana-in-anul-2030-potrivit-raportului-romania-educata-in-prezent-sunt-obligatorii-11-clase/>, accesat la 8 septembrie 2023

liceul va cuprinde clasele X – XIII. Astfel, România va fi țara din Europa în care învățământul obligatoriu va fi cel mai lung. Pe de altă parte, în Germania și în Olanda, de exemplu, învățământul obligatoriu durează 13 ani, iar în Finlanda, doar 10 ani. Toate aceste aspecte tehnice vin ca o dovadă nu a impunerii educației obligatorii ci ca necesitate socială prin care este garantat dreptul și accesul la educație încă din primii ani de viață.

În contextul crizei generate de pandemia covid sistemul educațional pare a fi intrat în colaps, viitorul dezvoltării intelectuale a omului arătându-se sumbru. Contextul s-a repetat pentru locuitorii Ucrainei odată cu declanșarea războiului astfel că, educația s-a regăsit cu greu chiar la nivel de supraviețuire. În ambele crize, atât corifeii catedrelor, cât și învățăceii s-au trezit în imposibilitatea continuării procesului educațional. Soluțiile au apărut ca ceva imposibil de găsit, în timp ce implementarea lor a fost o grea piatră de încercare pentru omenire. Tocmai această dimensiune este prezentată parțial în acest articol cu evidențierea soluțiilor găsite în perimetrul social, soluții care au făcut posibilă continuarea procesului educațional.

Definirea educației

Educația trebuie înțeleasă ca un proces de învățare care se desfășoară gradual, în etape, prin care, în mintea umană, se cultivă valori morale, sociale, spirituale, se acumulează cunoștințe noi specifice diferitelor domenii de abordare și se dezvoltă diferite abilități cognitive sau fizice. Întregul proces are scopul de a aduce schimbări pozitive, fie de natură practică, fie de natură intelectuală, rațională sau chiar spirituală, oferind astfel posibilitatea explorării noilor posibilități oferite pentru a deveni cetățean activ și eficient în diferite domenii ale vieții. „Ființa umană nu este numai produsul naturii genetica – bio – psihice, ci și produsul factorilor formativi ai valorilor modelului socio – cultural și moral religios”⁴, fapt care arată importanța educației pentru dezvoltarea omului. „Observând câtă putere are asupra noastră natura și educația, mi-am dat seama că educația face din noi ceea ce suntem”⁵, afirma Helvetius.

Din perspectiva implicării umane, educația nu este o acțiune accidentală, neelaborată sau lipsită de structură și sens, ci o acțiune deliberată,

---

4 Constantin Enăchescu, *Tratat de psihologie morală*, București, Editura Tehnică, 2005, p. 14.

5 Claude Adrien Helvétius, *Despre spirit*, București, Editura Științifică, 1959, p. 365.

intenționată, în care cei implicați, își propun să dobândească sau să ofere cunoștințe, abilități și înțelegeri.⁶ Educația nu este restricționată sau limitată la un singur participant, cu toate că se poate întâlni și situația în care cineva învață pe cont propriu. De regulă, e vorba de un educator care transmite informații și cunoștințe către una sau mai multe persoane dornice de educație și învățare.

O altă definiție a educației, o prezintă ca pe „o încercare deliberată din partea celui care învață sau din partea altcuiva de a controla o experiență instructivă cu scopul de a atinge un anumit obiectiv pedagogic”.⁷ Chiar dacă scopul final al educației nu este doar creionarea unui tipar pedagogic, aspectul nu poate fi neglijat deoarece pedagogia presupune învățare, educația fiind parte a conceptului de învățare. Privită în ansamblu, această definiție reiterează faptul că educația este un proces desfășurat gradual însă planificat și intenționat, în care ființele umane implicate au roluri active, dinamice și laborioase în dezvoltarea și gestionarea experienței de învățare, urmărind atingerea unor obiective specifice. Astfel, educația nu ar putea fi limitată la o încercare pasivă de a prinde sau de a capta anumite informații, ci implică o participare și asumare conștientă pentru un scop clar.

Educația, învățarea și instruirea nu pot fi un scop în sine, astfel că, trebuie observat că de multe ori „educația include unele aspecte de instruire, pentru că instruirea este o componentă a educației, așa cum educația este o componentă a învățării”.⁸ Ca urmare, chiar dacă se acceptă și dimensiunea de educație ca scop în sine, educația este mai degrabă un mijloc eterogen sau diferit, prin care sunt atinse țintele propuse. Cu toate acestea, educația nu garantează atingerea scopurilor propuse, deoarece procesul dezvoltării poate fi, compromis, limitat sau anihilat de factori externi cum ar fi crizele generate de pandemii, război, emigrări, schimbări ale configurației sociale, incapacități, limitări financiare sau chiar un progres economic și tehnologic în care înlocuirea omului cu tehnologia face inoperant și netrebuincios un anumit scop final.

---

6 Ioan-Gheorghe Rotaru, “Current Values of Education and Culture”, în *Proceedings of the 24th International RAIS Conference on Social Sciences and Humanities*, August 15-16, 2021, Princeton, NJ, United States of America, pp. 87-92.

7 John A. Laska, *Schooling and Education: Basic Concept and Problems*, D. van Nostrand Company, New York, 1976, p. 7.

8 Daniel Sorin Duță, *Sensibilitatea morală – religioasă a adolescenței*, București, Editura Universitară, 2011, p. 62.

Orice altă definiție a educației poate aduce pe tapet o nouă dimensiune care trebuie luată în considerare după principiul utilității și efectelor pe care le generează. Totuși, ca o imagine cuprinzătoare, se poate spune că educația este un proces complex în care ființa umană se angrenează conștient pentru asumarea cunoștințelor care îi vor defini viitorul. Procesul este, atât teoretic, cât și practic, implicând noțiuni deja cunoscute dar așezate sub forme inedite dar și experiențe și cunoștințe noi pentru ființa umană.

Învățământul online – legătura care a asigurat accesul la educație

Cu toate că la nivel global există o preocupare continuă pentru garantarea dreptului și accesului la educație, trebuie recunoscut că fiecare criză, globală sau locală, îngreunează sau, de multe ori, face chiar imposibil exercitarea dreptului și a liberului acces la educație. Acest lucru se întâmplă deoarece unele crize pot distruge infrastructura realizată pentru acces la educație, alte crize pot pune oamenii în incapacitatea de a-și manifesta acest drept, în timp ce sunt și crize, în care, în mod voit este îngăduit accesul și dreptul la educație. Actualele crize și probleme globale par a fi printre altele și consecințe ale manifestărilor umane care trec dincolo de hotarele rațiunii și ale eticii.

În ceea ce privește accesul la educație, actualele crize generate de pandemie și de război au arătat că mobilizarea omenirii spre o anumită direcție poate naște soluții prin care să fie asigurat dreptul și accesul la educație. Chiar dacă îngădirea a fost imensă, accesul la educație nu a fost anihilat în totalitate, tehnologia fiind folosită pe scară largă pentru asigurarea accesului la educație. Probabil că aici a fost soluția optimă observată de cei care puteau decide direcția pe care o va lua educația într-un asemenea context.

Criza provocată de pandemia Covid

Omenirea tocmai s-a confruntat cu o nouă criză, apariția virusului covid care a dat peste cap întreaga societate și funcționarea ei. La nivel educativ, pe baza experienței trăite, o pandemie, cum a fost cea pomenită, a presupus întreruperea tiparului tradițional de educație. Școlile au fost închise tocmai pentru prevenirea răspândirii bolii, fapt ce a blocat accesul la educație pentru milioane de elevi și studenți din întreaga lume.

În punctul maxim al pandemiei, peste 1,5 miliarde de elevi se aflau în afara sistemului de învățământ din cauza închiderii școlilor la nivel

național. În plan mondial, aproape 80% dintre cursuri nu s-au putut desfășura cu prezență fizică din cauza închiderii școlilor în primul an de criză.⁹

Acest fapt a generat probleme în ce privește sănătatea mentală a elevilor și studenților și nu numai, din cauza izolării sociale forțate, a incertitudinii și a stresului survenit ca urmare a situației în sine. Remedierea acestor dereglări mentale se va desfășura pe termen lung, în unele cazuri fiind nevoie de intervenții de specialitate, în timp ce, alte cazuri par a nu mai avea soluții. „Tulburările de sănătate mintală afectează peste 13% dintre adolescenții în vârstă de 10–19 ani din întreaga lume. Până în octombrie 2020, pandemia perturbase sau întrerupsese funcționarea serviciilor critice de sănătate mintală în 93% dintre țările lumii”¹⁰, afirmă rapoartele UNICEF.

De asemenea, criza pandemiei de covid a dat naștere unui proces de digitalizare forțată, astfel că și în ce privește educația s-a trecut la învățarea online tocmai pentru a se menține continuitatea învățării. Schimbarea s-a produs instantaneu și fără o pregătire prealabilă. Însă nu toți cei implicați în procesul educativ au avut acces la internet sau la resursele necesare pentru studiu online, fapt care a creat inegalități majore în educație, până acolo încât unii au fost automat excluși din procesul educațional confruntându-se cu dificultăți considerabile în privința continuării studiilor.

Calitatea educației a fost afectată de această digitalizare forțată, mai ales că au fost anihilate interacțiunile fizice și față în față cu profesorii. În ciuda întregului amalgam operațional, procesul educațional a continuat cu pierderi considerabile în dreptul unor grupuri de adolescenți defavorizați sau, pe de altă parte, motivându-i pe alți adolescenți la o asumare totală, în particular, a procesului învățării. Soluția implementării unui sistem online de educație a părut cea mai potrivită și cel mai ușor de aplicat, astfel că s-au creat premise minimale pentru educația online.

Școala online nu este și probabil nu va putea fi, o alternativă sau o soluție pentru a suplini sau înlocui „școala de dinainte”, dar a fost o so-

9 <https://www.unicef.org/romania/ro/comunicate-de-presă/covid-19-„cea-mai-mare-criză-globală-care-afectează-copiii-din-toată>, accesat la 12 septembrie 2023

10 <https://www.unicef.org/romania/ro/comunicate-de-presă/covid-19-„cea-mai-mare-criză-globală-care-afectează-copiii-din-toată>, accesat la 8 septembrie 2023.

lușie prin care s-a dorit a ține copiii conectați la activitatea de învățare. Enunțarea dificultăților cu care s-au confruntat elevii, dascălii și chiar părinții poate fi o sarcină de viitor prin care se deschide o fereastră spre un câmp încă neexplorat. Școala poate fi un punct marcant și în această călătorie marcată de necunoaștere, dar bazată pe descoperire, deschizând noi perspective.¹¹

Datorită tehnologiei digitale a fost facilitată continuarea activităților didactice la distanță, cu mențiunea că au fost și acțiuni didactice care nu au putut fi puse în practică tocmai din cauza lipsei interacțiunii față în față. Platformele digitale online au asigurat într-o anumită măsură contactul dintre profesori și elevi chiar dacă, acesta a fost perceput mai mult ca fiind artificial decât natural. Comunicarea non verbală pe linia educator – elev a completat dificultatea procesului.

Astfel, pandemiile au impact pe termen lung asupra sistemelor educaționale și asupra celor implicați în educație, cu potențialul de a crea decalaje educaționale semnificative între diferite grupuri de adolescenți elevi. Aceste crize dau naștere recesiunilor economice, traduse prin pierderea locurilor de muncă, închiderea diferitelor sisteme de producție și dificultăți financiare pentru multe familii. O asemenea situație poate determina elevii să abandoneze școala pentru a susține financiar familia, ceea ce are un impact negativ asupra modelării intelectuale și comportamentale.

Pe de altă parte, pandemia de Covid a forțat omenirea la găsirea de noi metode prin care să fie facilitat accesul la educație. Aici, mediul online, cu toate inconvenientele lui, s-a dovedit a fi foarte util, cel puțin pe termen scurt. Realitatea ulterioară crizei arată însă că o mulțime de instituții educaționale au păstrat activ sistemul de învățământ online, mai ales la nivel post liceal. Dacă învățământul online va fi sau nu o soluție viabilă pe termen lung vom observa doar peste cel puțin un deceniu. Până atunci, se pare că educația online a fost soluția cea mai la îndemână pentru continuarea procesului educațional pe timpul pandemiei.

---

11 Mirela Beatris Munteanu, „Integritatea elevului în contextul școlii online”, în *Jurnalul Libertății de Conștiință* vol. 8 nr. 2, pp. 439 – 451, 19 noiembrie 2020 București, Editions IARSIC, Les Arcs, 2020.

Cu toate implicațiile folosirii tehnologiei¹², impresia generală este că tehnologia nu a fost folosită la întreaga ei capacitate pentru un randament mai ridicat în educație și că importante resurse tehnologice au rămas nefolosite sau chiar neaccesate. Totuși, acum după ce omenirea a înțeles valoarea proceselor de învățare de tip virtual se pare că sunt accentuate și amplificate, folosite pe scară largă toate resursele tehnologice care pot facilita dezvoltarea educațională.

Anul 2020, cu evoluțiile sale dramatice, a adus în atenția tuturor ideea că resurse inepuizabile ale tehnologiei au fost insuficient exploatare. Criza care a determinat generalizarea învățării online va ajunge la inevitabilul său sfârșit, dar predarea și învățarea online nu vor dispărea odată cu situația dramatică ce a generat expansiunea acestei modalități de lucru. O foarte valoroasă experiență acumulată în această perioadă va trebui fructificată în viitor.¹³

Așadar, tiparul e-learning se pare că va transforma tiparele educaționale cunoscute până acum, iar educația online va prinde tot mai mult contur mai ales că deja avem o mulțime de aplicații e-learning care pot fi folosite pe diverse device-uri. Așa cum sugerează autorul în viitor nici educația nu va mai putea fi înțeleasă în afara tehnologiei sau chiar a inteligenței artificiale, aspect care deschide omenirii posibilități nemărginite de a oferi acces la educație pe timp de criză.

Criza ucraineană provocată de război

Estul Europei a fost cuprins de război, Ucraina a intrat sub asediu iar efectele sunt catastrofale pentru educație. Infrastructura a fost distrusă, școlile bombardate, zeci de profesori uciși, iar adolescenții, la un loc cu toate celelalte grupe de elevi sau studenți, au ajuns în incapacitatea continuării

---

12 Ioan-Gheorghe Rotaru, "The use of digital information sources to composition and teaching the course of history and philosophy of religions in the 'Timotheus' Brethren Theological Institute of Bucharest, Romania", în cadrul conferinței internaționale : *3rd International Conference ComSymbol / 3e Colloque International ComSymbol, Religion(s), secularity(ies), society(ies) and the digital humanities turn*, Paul Valéry University of Montpellier, November 9-10, 2016, Montpellier, France, publicat în volumul *Religions, laïcités et sociétés au tournant des humanités numériques*, Stefan Bratosin, Mihaela Alexandra Tudor (coord.), Editions IARSIC et ESSACHESS, Les Arsc, France, 2016, pp. 326-334.

13 Loredana A. Stoica, *Beneficiile utilizării platformelor e-learning în predare-învățare*, Arad, Editura Școala Vremii, 2022, p.11.

studiilor, viața lor limitându-se la o luptă surdă pentru supraviețuire. „În cel mai larg sens al cuvântului, războiul este un contact violent între entități distincte, dar similare. În acest sens, o coliziune între două stele, o luptă între un leu și un tigrul, o bătălie între două triburi primitive, ca și ostilitățile între două națiuni moderne ar fi, toate, război”.¹⁴

Dar, indiferent de liniatura războiului, efectele acestuia sunt dezastruoase, unul dintre cele mai afectate domenii fiind educația. Într-un articol referitor la situația educațională din Ucraina, publicat în 24 ianuarie 2023, organizația UNICEF vine cu următoarele realități în care surprinde haosul în care a căzut sistemul educațional din Ucraina odată cu declanșarea războiului:

Războiul continuu din Ucraina a perturbat educația unui număr de peste cinci milioane de copii, a avertizat UNICEF azi, făcând apel la sprijin internațional suplimentar pentru a se asigura că nu se înregistrează decalaje și mai mari în educația copiilor. Impactul celor 11 luni de conflict nu face decât să adâncească pierderile de învățare din cei doi ani de pandemie de COVID-19 și din cei peste opt ani de război pentru copiii din estul Ucrainei.¹⁵

Astfel, războiul se prezintă ca un obstacol greu de trecut în privința educației, iar elevii sunt acolo în prima linie a celor afectați de acest flagel. În mod logic omenirea caută resurse pentru a menține activ sistemul educațional chiar și în timpul unui război. Pentru o parte dintre elevii din Ucraina, România și alte țări europene sau chiar Statele Unite s-au dovedit a și soluția pentru continuarea studiilor. Granițele au fost deschise iar, mai apoi, cu dificultățile de rigoare, o bună parte dintre elevii ucraineni au fost integrați în sistemul educațional al țării în care au emigrat. Problemele de adaptare au fost și continuă să ridice nenumărate probleme însă s-a găsit această soluție a integrării într-un nou sistem de învățare. Aceasta e o altă dovadă că în timpul crizelor pot fi găsite soluții care să garanteze, cel puțin parțial, accesul și dreptul adolescenților la educație. Asimilarea în sistemul educațional nu a însemnat neapărat integrarea într-un tipar național predefinit ci, mai degrabă apelarea la mediul online pentru continuarea studiilor începute anterior.

---

14 Quincy Wright, *A Study of War*, Second Edition, with a Commentary on War since 1942, Chicago and London, The University of Chicago Press, 1965, p. 8.

15 <https://www.unicef.org/romania/ro/comunicate-de-presă/cele-11-luni-de-război-în-ucraina-au-perturbat-educația-peste-cinci-milioane-de>, accesat la 9 septembrie 2023.

De la începutul războiului, copiii ucraineni au fost privați de 365 de zile de școală, de joacă și de amintiri pe care le-ar fi avut acasă. Pe măsură ce numărul refugiaților a crescut în România, UNICEF a înființat, alături de partenerii săi, centre de joacă și educație, a oferit materiale didactice pentru peste 17.000 de copii și a pus la punct programe care au ajutat peste 8.000 de copii din Ucraina să își continue educația. UNICEF sprijină în mod activ includerea copiilor refugiați în sistemul național de educație, oferind susținere Ministerului Educației în furnizarea de cursuri de limba română, extinderea serviciilor educaționale română și ucraineană și formarea profesorilor pentru a răspunde nevoilor copiilor care învață în condiții dificile.¹⁶

Câteva exemple, în care adolescenții din Ucraina își exprimă gândurile și trăirile față de posibilitatea continuării educației în România, pot fi relevante pentru speța de față. De exemplu, Ksenia, 15 ani privește pozitiv acest aspect: „poate dacă învăț limba și stăm aici, la anul voi merge la școală în România.”¹⁷ Ca o privire de ansamblu, „majoritatea copiilor ucraineni refugiați în România urmează cursurile online. Proporția este ridicată pentru copiii cu vârste între 12 și 17 ani, dar scade la vârste mai mici.”¹⁸ Maria Szabo Condeii, inspectoare de limbă ucraineană, constată: „Am fost plăcut impresionată că unii părinți au optat pentru școala românească, iar atât ei, cât și copiii lor au deprins destul de bine limba română. Unii sunt conștienți că nu se vor putea întoarce acasă prea curând, în orașe bombardate unde nu mai au locuințe, școli, spitale. De aceea încearcă să se adapteze aici.”¹⁹ Această constatare întărește ideea găsirii soluțiilor necesare asigurării accesului la educație pe timp de război.

---

16 Ana Costiniu, *Copiii ucraineni își reconstruiesc viitorul: Șansa Renatei de a-și continua educația în România*, publicat pe <https://www.unicef.org/romania/ro/povești/copiii-ucraineni-își-reconstruiesc-viitorul-șansa-renatei-de-și-continua-educația-în>, accesat la 12 septembrie 2023.

17 Ana Teșanu, *Cum își văd viitorul adolescenții refugiați din Ucraina care trăiesc în România „captivi în ecrane*, pe <https://www.hotnews.ro/stiri-esential-25752663-gandul-acasa-trupul-aici-cum-isi-vad-viitorul-adolescentii-refugiati-din-ucraina-care-traiesc-romania-captivi-ecrane.htm>, accesat la 9 septembrie 2023.

18 *Limba română, cel mai mare obstacol pentru integrarea copiilor ucraineni refugiați în România și a familiilor lor*, postat la 29 martie 2023 pe <https://www.rador.ro/2023/03/29/limba-romana-cel-mai-mare-obstacol-pentru-integrarea-copiilor-ucraineni-refugiati-in-romania-si-a-familiilor-lor/>, accesat la 9 septembrie 2023.

19 Brândușa Aramanca, *Problemele elevilor ucraineni refugiați în România. Majoritatea învață online, după programa din Ucraina*, publicat pe <https://romania.europalibera.org/a/sondaj-64-din-mamele-ucrainene-refugiate-in-romania-vor-ca-studiile-copiilor-să-fie-recunoscute-in-ucraina/32015050.html>, publicat la 2 septembrie 2022, accesat la 9 septembrie 2023.

La fel ca în cazul pandemiei de Covid, mediul online s-a dovedit soluția primară pentru asigurarea accesului la educație în contextul războiului. Elevii și studenții ucraineni stabiliți în România sau în alte țări au căutat să-și continue studiile folosindu-se de mediul online. „Device-urile au facilitat interconectivitatea și au facilitat accesul la informație, ele reprezentând de fapt o sursă de documentare mult mai rapidă și o cale de acces spre un nou stil de predare-învățare mult mai eficient.”²⁰ România a venit în sprijinul emigranților ucraineni oferind suport pentru continuarea procesului educațional. Mai ales în învățământul privat, în care au fost integrați mulți elevi ucraineni, au fost disponibilizate o multitudine de resurse care au facilitat accesul online pentru continuarea educației.

Concluzii

Dincolo de neajunsurile și lipsurile generate, de sentimentul artificialității care a prins mintea umană în perioada de început a educației online și a educației mijlocite de tehnologie, școala online a avut și avantajul demarării unui salt important în perspectiva digitalizării educației. Instituțiile de învățământ au fost dotate cu dispozitive pentru acces la internet, elevii defavorizați au primit device-uri prin care să se poată conecta online, în timp ce cadrele didactice au avut parte de întâlniri și cursuri în care au fost instruiți în folosirea tehnologiei pentru educație.

Învățământul online are încă un grad ridicat de dificultate, ridică multe probleme legate, atât de infrastructura deficitară, cât și de tiparele alese pentru desfășurarea educației online. Totul ar trebui aliniat unui tipar comun și simplificat, de o regândire a materiei și a dezvoltării abilităților profesorilor de a predă în online dar mai include și o nouă reacție profundă și serioasă din partea elevilor implicați în educație. Conceptul educației online se va dezvolta și se va amplifica iar educația în viitor nu va mai putea fi privită într-o formulă strict clasică. Sub o formă sau alta digitalizarea va cuprinde și sistemul educațional.

---

20 Loredana A. Stoica, *Beneficiile utilizării platformelor e-learning în predare-învățare*, Editura Școala Vremii, Arad, 2022, p.3.

Bibliografie:

- DURKHEIM, Emile, *Educație și sociologie*, București, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1980.
- DUȚĂ, D. Sorin, *Sensibilitatea moral – religioasă a adolescenței*, București, Editura Universitară, 2011.
- ENĂCHESCU, Constantin, *Tratat de psihologie morală*, București, Editura Tehnică, 2005.
- Helvețius, C. Adrien, *Despre spirit*, București, Editura Științifică, 1959.
- LASKA, A. John, *Schooling and Education: Basic Concept and Problems*, New York, D. van Nostrand Company, 1976.
- MUNTEANU M. Beatris, „Integritatea elevului în contextul școlii online”, în *Jurnalul Libertății de Conștiință*, vol. 8 nr. 2, 2020, pp. 439 – 451.
- ROTARU, Ioan-Gheorghe, “Current Values of Education and Culture”, în *Proceedings of the 24th International RAIS Conference on Social Sciences and Humanities*, August 15-16, 2021, Princeton, NJ, United States of America, pp. 87-92.
- ROTARU, Ioan-Gheorghe, “The use of digital information sources to composition and teaching the course of history and philosophy of religions in the ‘Timotheus’ Brethren Theological Institute of Bucharest, Romania”, în cadrul conferinței internaționale : *3rd International Conference ComSymbol / 3e Colloque International ComSymbol, Religion(s), secularity(ies), society(ies) and the digital humanities turn*, Paul Valéry University of Montpellier, November 9-10, 2016, Montpellier, France, publicat în volumul *Religions, laïcités et sociétés au tournant des humanités numériques*, Stefan Bratosin, Mihaela Alexandra Tudor (coord.), Les Arsc, France, Editions IARSIC et ESSACHESS, 2016, pp. 326-334.
- ROTARU, Ioan-Gheorghe, “Valences of Education”, în *Proceedings of the 24th International RAIS Conference on Social Sciences and Humanities*, August 15-16, 2021, Princeton, NJ, United States of America, pp. 190-196.
- STOICA, A. Loredana, *Beneficiile utilizării platformelor e-learning în predare-învățare*, Arad, Editura Școala Vremii, 2022.
- WRIGHT, Quincy, *A Study of War*, Second Edition, with a Commentary on War since 1942, Chicago and London, The University of Chicago Press, 1965.

Resurse online:

- ARAMANCA, Brândușa, *Problemele elevilor ucraineni refugiați în România. Majoritatea învață online, după programa din Ucraina*, publicat pe <https://romania.europalibera.org/a/sondaj-64-din-mamele-ucrainene-refugiate-in-romania-vor-ca-studiile-copiilor-sa-fie-recunoscute-in-ucraina/32015050.html>, publicat la 2 septembrie 2022, accesat la 9 septembrie 2023.
- COSTINIU, Ana, *Copiii ucraineni își reconstruiesc viitorul: Șansa Renatei de a-și continua educația în România*, pe <https://www.unicef.org/romania/ro/poveși/copiii-ucraineni-își-reconstruiesc-viitorul-șansa-renatei-de-și-continua-educația-in>, accesat la 12 septembrie 2023.
- TEȘANU, Ana, *Cum își văd viitorul adolescenții refugiați din Ucraina care trăiesc în România „captivi în ecrane*, pe <https://www.hotnews.ro/stiri-esential-25752663-gandul-acasa-trupul-aici-cum-isi-vad-viitorul-adolescentii-refugiat-din-ucraina-care-traiesc-romania-captivi-ecrane.htm>, accesat la 12 septembrie 2023.
- <https://www.edupedu.ro/invatamantul-general-obligatoriu-va-fi-extins-treptat-la-16-clase-pana-in-anul-2030-potrivit-raportului-romania-educa-ta-in-prezent-sunt-obligatorii-11-clase/>, accesat la 8 septembrie 2023.
- <https://www.unicef.org/romania/ro/comunicate-de-presă/covid-19-,-cea-mai-mare-criză-globală-care-afectează-copiii-din-toată>, accesat la 12 septembrie 2023.
- <https://www.unicef.org/romania/ro/comunicate-de-presă/covid-19-,-cea-mai-mare-criză-globală-care-afectează-copiii-din-toată>, accesat la 8 septembrie 2023.
- <https://www.unicef.org/romania/ro/comunicate-de-presă/cele-11-luni-de-război-în-ucraina-au-perturbat-educația-pestecinci-milioane-de>, accesat la 9 septembrie 2023.
- *Limba română, cel mai mare obstacol pentru integrarea copiilor ucraineni refugiați în România și a familiilor lor*, postat la 29 martie 2023 pe <https://www.rador.ro/2023/03/29/limba-romana-cel-mai-mare-obstacol-pentru-integrarea-copiilor-ucraineni-refugiat-in-romania-si-a-familiilor-lor/>, accesat la 9 septembrie 2023.